

Het proces Riga

Het gerecht in de tegenaanval

Pierre Riga werd schuldig bevonden aan slagen en verwondingen met de dood als gevolg, zonder de intentie te doden. De pers was unaniem opgetogen over het serene verloop van het proces en over de waardige opstelling van de ouders van het slachtoffer. Geen sprake meer van "bescherming" of "dysfuncties bij het gerecht". Het klassengerecht blijkt niets meer dan een uitvindsel van al te fantasievolle marxisten. Dat was zo'n beetje de toon van de perscommentaren. Dit proces betekent dus een echte politieke overwinning voor het Belgisch gerecht, nadat het zo in diskrediet was geraakt tijdens de affaire Dutroux.

● *Alain Tondeur*

Op 13 juni 1999 werd Nicolas Vander Stukken (18) dood aangetroffen. Die dag flaneerde hij met een groepje vrienden langs een vijver in het midden van de bossen van Tombeek, dicht bij Rixensart. Helaas waren die vijver en dat prachtige stukje groen (35 hectaren) eigendom van een zekere Pierre Riga. En wederom helaas was deze man woedend omdat onbekende bezoekers reeds herhaaldelijk zijn eigendom waren binnengedrongen. Er zouden reeds 'vandalenstreken' zijn uitgehaald en de politie had nooit iemand kunnen betrappen. Die dag ging Pierre Riga zijn territorium inspecteren, gewapend met zijn jachtgeweer. De man kwam uit bij de jongeren, wilde hen dwingen met hem mee te gaan en schoot uiteindelijk op de jonge Nicolas, die trachtte te vluchten.

De wisselagent Pierre Riga was een gepassioneerd jager en een geducht schutter. Hij schoot haast perfect horizontaal. Nicolas viel op de grond met 92 hagelbolletjes in de slaap. De dokters konden niets meer doen om hem te redden.

Hoe erg deze dingen ook zijn, tot hier toe ging het om een misdaad zoals we er frequent meemaken in dit land. Hoewel hier dan, zoals zo vaak, wel een serieuze sociale dimensie aan vastzat: de rijke wisselagent die woedend is omdat men zijn eigendom betreedt en beslist het recht in eigen handen te nemen (vermits de politie de zaak niet opgelost krijgt). Wanneer hij de jongeren betrapt, is voor hem elke discussie uitgesloten: dit zijn de schuldigen die hij al zolang zoekt. Bang!

De echte "affaire Riga" breekt pas los wanneer het parket van Nijvel de beschuldiging "vrijwillige slagen en verwondingen met de dood als gevolg maar zonder oogmerk te doden" weerhoudt. De moordenaar wordt vrijgelaten op de dag dat het slachtoffer begraven wordt. In gerechtelijke kringen circuleert de hypothese dat Pierre Riga als straf het uitvoeren van werken van algemeen nut zal krijgen, zonder gevangenisstraf. Dat is er teveel aan: de ouders van Nicolas nemen nu het voortouw: 26.000 mensen ondertekenen een petitie die zich uitspreekt tegen de 'klassenrechtspraak' en waarin een volksjury geëist wordt.

Tegenover deze golf van verontwaardiging, tracht het gerechtelijk apparaat aanvankelijk het been stijf te houden. Meerdere malen verlengen de raadkamer en de kamer van inbeschuldigingstelling van Brussel de beslissing van de in vrijheidstelling. De beschuldiging van het niet verlenen van hulp aan personen in nood die geuit werd tegen mevrouw Riga wordt niet weerhouden (Nicolas werd in de koffer van de auto gelegd omdat zij niet wilde dat hij in de auto zou gelegd worden, terwijl ze wachtten op de ambulance).

Op 16 december 1999 beslist de procureur des konings van Nijvel om de wisselagent door te verwijzen naar de correctionele rechtbank, nog steeds op verdenking van slagen en verwondingen. Pas op 3 april 2000 worden de feiten als 'moord' bestempeld. Daarzonder had Riga nooit voor het Assisenhof moeten verschijnen en was het zonder twijfel bij die vier dagen gevangenis gebleven. Vier dagen hechtenis voor het doden van een jonge weerloze man...

“Ons vertrouwen in het gerecht is hersteld”, zo verklaarden de ouders van de jonge man toen ze vernamen dat Riga dan toch voor moord zou vervolgd worden. Een al te vroege tevredenheid? In elk geval heeft dat gerecht nu een uitspraak gedaan en die lijkt veel minder aanvechtbaar vermits het een volksjury is die de knopen heeft doorgemaakt: de jager heeft niet gescho-ten om te doden, er heeft dus geen moord plaats-gevonden, het parket en de onderzoeksrechter hadden dus gelijk... en de ondertekenaars van de petitie zaten er naast.

Onverhoopt voor de beschuldigde, betekent deze conclusie een ware politieke en ideologische overwinning voor de rechterlijke macht (en de macht in het algemeen). De affaire Dutroux had het onmenselijke gelaat van justitie getoond (denk maar aan de vakanties van rechter Doutrève); een gerecht dat zwaar geteisterd werd door ‘dysfunctioneringen’ (denk maar aan de ongelooflijke lacunes in het onderzoek en in de coördinatie ervan); een gecorrumpeerd gerecht ook (herinner je de verdenking van banden met bepaalde sectoren van de georganiseerde misdaad), waarin ‘beschermers’ wisten te infiltreren (er waren immers ernstige verdenkingen dat schuldigen en medeplichtigen bescherming genoten en dat bepaalde personen binnen het gerecht belangrijke personaliteiten steeds uit wind wisten te zetten). Tegenover dit gediscredeerd apparaat kwamen de ouders van de verdwenen en vermoorde kinderen naar voor als de legitieme spreekbuizen van een samenleving die beroofd was van respect, gelijkheid en democratie.

Het proces Riga wijzigt dit negatieve imago radicaal: het gerecht is sereen, de debatten worden waardig gevoerd, de verschillende partijen gedragen zich respectvol en de voorzitter van de rechtbank staat bol van goede wil...

Enkel kniesoren en kwaadwilligen hebben er iets op aan te merken. Ok, er werd eerst geblunderd, maar dat is nu vergeten, die bladzijde is omgedraaid. En Pierre Riga werd slechts veroordeeld tot vier jaar effectieve gevangenisstraf, waardoor hij allicht reeds na twee jaar kan vrijkomen. Maar, het is een volksjury die het zo gewild heeft. Ook de ouders van Nicolas hebben beslist een punt te zetten achter deze zaak: “Er is geen gerechtigheid noch onge-rechtigheid, er is enkel een beslissing die we respecteren. We vragen aan iedereen hetzelfde te doen.”

De advocaten van de verdediging hebben vooral twijfel gezaaid over de ‘intentie om te doden’, die noodzake-lijk is om te kunnen spreken van moord. Welnu, twijfel speelt steeds in het voordeel van de beschuldigde. De advocaten speelden het psychologisch handig door de jury-leden drie mogelijk-heden voor te leggen, van minst zwaar naar zwaarste misdrijf: ‘onvrijwillige doodslag’, ‘slagen en verwondin-gen zonder de intentie te doden’ en ‘moord’. Binnen deze voorstel-ling leek de tweede mogelijkheid een soort van compromis. Dat was ook waarop de advocaten hadden gekikt.

Het gaat er hier niet om te discussiëren over het feit of de straf van Riga ‘rechtvaardig’ of ‘onrechtvaardig’ is. Waarom niet? Wel, voor ons staan lange gevangenisstraffen allerminst gelijk aan een kwalitatieve rechtspraak; noch behoren we tot de groep van mensen die graag de zweepslagen terug ingevoerd zouden zien... Het is daarentegen wel het politiek-ideologische debat dat onze aandacht trekt.

“Het gerecht functioneert goed en het verdient het vertrouwen van heel de bevolking”. “In plaats van het te bekritisieren zouden de burgers er beter mee samenwerken en zich eraan onderwerpen”. “De beschuldigingen van ‘klassengerecht’ zijn enkel maar ongefundeerde marxistische fantasieën, want er zijn immers geen klassen meer: er zijn enkel mannen en vrouwen”. Dit zijn slechts enkele commentaren die mondjesmaat te lezen vielen in de pers tijdens dit buitengewone proces.

De media zijn een beetje het klankbord van het gerecht geweest is dit proces. Nog één uit de vele voorbeelden, een editoriaal uit Le Soir: “tijdens het verloop van het onderzoek zijn er stemmen op gegaan om aan dit proces een soort van ‘klasseninhoud’ te geven. (...) De almachtige bourgeois had een bescheiden student van het leven beroofd. Hij zou dus wel bescherming genieten binnen het gerecht... Welnu, er zijn fouten gemaakt in de loop van het onderzoek, maar laten we niet in te categorieke denkbeelden vervallen. Het feit dat de man in kwestie rijk is, verergert zijn misdaad niet. (...) In Nijvel zal men zich niet uitspreken over een machtige rijkwaard. Men zal er zich uitspreken over een man, zo simpel ligt dat.”

Dat het feit dat de man rijk is, zijn misdaad niet verergert, dat is het minste wat je ervan kan zeggen. Kijk alleen al maar naar de manier waarop zijn dossier werd behandeld. De advocate van de familie Vander Stukken heeft enkele fouten uit het onderzoek terug opgerakeld: laattijdige ondervraging van Riga, laattijdige inbeslagneming van zijn

voertuig, slechts bloedafname tien uur na de feiten. Zou men voor iedereen zoveel geduld hebben? De snelle invrijheidsstelling van Riga wordt door de raadkamer gerechtvaardigd omwille van zijn 'professionele situatie' en zijn 'eerbaarheid'. Zijn deze kwaliteiten inherent aan 'de mens Riga', ligt dat zo simpel?

Pierre Riga is een notabele. Zijn sociale positie heeft tijdens heel de affaire in zijn voordeel gespeeld en dat kwam tot uiting in heel wat details. We pikken er een voorbeeldje uit dat niet opgemerkt werd door de grote pers, terwijl het nochtans zwaar gewogen heeft. Op 31 maart publiceerde de gerechtskrant 'Journal des Tribunaux' op de eerste pagina een bijdrage van strafpleiter Jacques Verhaegen (prof aan de UCL) waarin die hetvolgde stelt: 'wanneer een misdrijf de dood tot gevolg heeft kan er enkel sprake zijn van een intentie om te doden als, en enkel als, uit de feiten klaar en duidelijk blijkt dat de dader bereid was zo ver te gaan dat de dood van het slachtoffer tot de mogelijkheden behoorde.'

De verdediging heeft deze bijdrage aan het dossier toegevoegd, niet onder de vorm van een exemplaar van de krant maar als een aparte tekst. Het was de auteur zelf die tekst nog voor publicatie overhandigde aan de verdediging. Niet alle in beschuldiging gestelden kunnen rekenen op dergelijke duwtjes in de rug. Uiteraard heeft Verhaegen zijn bijdrage geschreven voor 'zijn vriend Riga'. Maar wie kan rekenen op dergelijke vrienden?

Het Riga-proces is achter de rug. Het heeft duidelijk gemaakt dat het proces van het klassengerecht nog gemaakt zal moeten worden.